

AYOLLAR TADBIRKORLIGINING IJTIMOY-FALSAFIY JIHATLARI

Ганиева Маликахон Содиқжановна

ФарДУ эркин тадқиқотчиси

Ганиева Маликахон Содыкжановна

Свободный исследователь ФерГУ

Ganieva Malikhaxon Sadiqjanovna

FSU free explorer

<https://doi.org/10.5281/zenodo.10208536>

ARTICLE INFO

Qabul qilindi: 20- November 2023 yil

Ma'qullandi: 24- November 2023 yil

Nashr qilindi: 27-November 2023 yil

KEYWORDS

iqtisodiyot, tadbirkorlik, ayol tadbirkor, kompetentsiya, tadbirkorlik faoliyati, tadbirkorlik kompetentsiyasi, oilaviy biznes.

ABSTRACT

O'zbekistonda ayollar tadbirkorlikni rivojlantirish, aholi turmush darajasini oshirish, bandlik, bandlik, kambag'allikni kamaytirish bugungi kunda muhim ahamiyatga ega. Bundan kelib chiqadiki, ayol tadbirkorlarda ijtimoiy imtiyozlarning oshishi turmush tarzi sifatiga bevosita ijobiy ta'sir qiladi. Ayol tadbirkorlarning kasbiy bilim va ko'nikmalarini yangilashda umume'tirof etilgan kompetentsiyalardan foydalanish amaliyotda ijobiy samara bermoqda. Bilim olish, tajriba, qadriyatlar, moyilliklarga asoslangan umumiy qobiliyat sifatida kompetentsiya bilim yoki ko'nikmalar bilan cheklanmaydi.

Zamonaviy O'zbekistonda ham ishbilarmon ayoli ham tanish, ham yangi hodisa. Mamlakatimiz taraqqiyotida ayollar yoki xotin-qizlar faolligi rivojlanayotgan bozorda o'zlarini juda yaxshi e'lon qilishdi; ularning aksariyati raqobatchilardan - ishbilarmon erkaklardan ustun kelmasdan muvaffaqiyatga erishdilar. Ko'rinishidan, ayolning fidoyilik, xavfni e'tiborsiz qoldirish kabi milliy xususiyatlari ta'sir ko'rsatdi. Mustaqilligimizga qadar mehnat faoliyatining bozor tushunchasini o'zgartirdi - faoliyat insonning ijtimoiy ishlab chiqarishda haqiqiy ishtiroki bilan bog'liq holda talqin etila boshlandi. Shunday qilib, erkaklar bilan teng ravishda dalada, ustaxonada, laboratoriyada ishlaganlarning barchasi ishbilarmon ayollar bo'lishdi. Tadbirkor ayol oilaviy o'choq qo'riqchisi va ijtimoiy mahsulotni yaratish jarayonining agenti rollarini birlashtirdi. Ilmiy-texnikaviy taraqqiyot ishlab chiqarishni professionallashtirishga olib keldi. Ishbilarmon erkaklar va ayollar oliy ta'lim maqomini - universitetni tugatganligi to'g'risidagi diplomni va keyinchalik ilmiy darajani olishga shoshilishdi. Ushbu so'nggi tendentsiya nafaqat erkaklar va ayollarning imkoniyatlarini yaqinlashtirdi, balki bir qator sabablarga ko'ra ayollarga ma'lum ustuvorlikni berdi.

Mamlakatda ayollar tadbirkorligi uchun yaratilgan ko'plab imkoniyat va imtiyozlarga qaramay, 2020 yilda ayollarning tadbirkorlik faolligi indeksi (WBL) bo'yicha jahonda 139¹ o'rinni egalladi. Vaholanki, tadbirkor xotin-qizlar butun dunyo bo'yicha faol o'sayotgan

¹ World Bank. 2020 Women, Business and the Law 2020 Washington, DC: World Bank. © <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/32639> License: CC BY

tadbirkorlarning uchdan birini tashkil etadi. Hozirda O'zbekiston Respublikasining "2022-2026 yillarga mo'ljallangan taraqqiyot strategiyasi"da "Xotin-qizlarni qo'llab-quvvatlash, ularning jamiyat hayotidagi faol ishtirokini ta'minlash" nomli 69-maqсад tarkibida "Xotin-qizlarning tadbirkorligini qo'llab-quvvatlash....."² vazifasi belgilab berildi. Bu yo'nalishdagi chora-tadbirlar aholining turmushi yaxshilanishiga, gender tengligi ta'minlanishiga va albatta, taraqqiyotning jadallashishiga ulkan xissa qo'shadi. Ayollar tadbirkorligini rivojlantirishda mintaqalar o'ziga xosligini xisobga olish tadbirlarning samaradorligi oshishiga xizmat qiladi. Shu munosabat bilan mazkur tadqiqotlarda O'zbekistonda mavjud ayollar tadbirkorligi ko'rsatkichlarini ma'muriy-hududiy birliklar kesimida statistik ma'lumotlar asosida baholashni o'z oldimizga maqsad qilib qo'ydik.

Mamlakatimizda 2023 noyabr oyida Hyatt Regency Tashkent hotelida "Ayollar tadbirkorligi xaftaligi-2023" bo'lib o'tmoqda va mazkur xalqaro tadbir doirasida "Global indeks talabalariga o'zbek aellar merakorligin yuritish tizimini yilga to'g'ri keladi"³ nomli tematik masalalarga alohida to'htalinmoqda.

ASOSIY QISM

Mustaqilligimizning dastlabki yillari "tadbirkorlik", "biznes" tushunchasiga bozor, tadbirkorlik tusini qaytardi. Inglizcha "biznes" so'zi ko'p ma'noli, ammo juda qiziqarli etimologik soyalarga ega bo'lgan - savdo korxonasi, savdolashish, o'yin - bu oddiy odamlarning kundalik hayotiga qat'iy kiritilgan. Shunday qilib, "Tadbirkor ayollar" ijtimoiy guruhi "Tadbirkor ayollar" guruhiga qaraganda kengroq. Uning tarkibida eng muhimlari professional ayollar va davlat xizmatchilarining guruhlari bo'lib, ularning har biri o'ziga xos xususiyatlarga, o'ziga xos shaxsiy tipga ega. "Tadbirkor ayollar" guruhi tizimli monitoringni talab qiladigan, maxsus tadqiqot loyihalarini talab qiladigan shakllanish bosqichida.

"Tadbirkor ayollar" (Business-lady) - bu yirik kompaniyalarda muhim lavozimlarni egallagan yoki tadbirkor sifatida ishlaydigan ayollar. Ular ko'pincha o'z kareralarini noldan boshlaydilar, ammo qobiliyatlari va qat'iyatligi tufayli ular muvaffaqiyatli va obro'li biznes vakillariga aylanadilar.

Tadbirkor ayollarning asosiy xususiyatlari - bu qat'iyatlilik, mehnatsevarlik, qaror qabul qilish va tavakkal qilish qobiliyati. Ular oldinga borishga tayyor va to'siqlarga duch kelishdan qo'rqmaydilar.

"Tadbirkor ayollar"ning muvaffaqiyatli olib borishi mumkinmi degan savol berilishi tabiiy, chunki u juda yumshoq va sezgir va pul dunyosi zaiflikka toqat qilmaydi. Meri Kay Ash, Coco Chanel va Este Lauder kabi "Tadbirkor ayol" (business-lady) ning yorqin misollari⁴, albattamazkur savolga hech shubhasiz - ha, mumkin deya olamiz. Rivojlanayotgan kosmetika va moda kompaniyalarining yuqoridagi misollari bunga inkor etib bo'lmaydigan dalil bo'lib xizmat qiladi.

Yuqoridagi dalillar va tarixiy dalillarga qaramay, G'arb dunyosida "Tadbirkor ayol" (biznes-xonim) tushunchasi hali ham biznes-erkaklar (biznesmen) kabi jiddiy qabul qilinmaydi. Shunday qilib, business-lady (ishbilarmon ayol), uning ijtimoiy mavqei,

² "2022-2026 yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi" (rasmiy nashr) - Toshkent: Adolat, 2022. - B. 51.

³ <https://us06web.zoom.us/j/88103705812?pwd=vw2pJ8Pby0SAKvdPzGbCDgoiv5Lb1i.1>

⁴ <https://kartaslov.ru/>

madaniyati, odob-axloqi va biznes doiralarida tan olinishi va hurmatiga erishishga intilayotgan ishbilarmon odamga xos bo'lgan boshqa fazilatlar. Bundan tashqari, Sharqda "Tadbirkor ayol" (business-lady) tushunchasi yanada rad etilgan deb qabul qilinadi va buni ushbu kontekstdagi gender tengsizligida namoyon bo'lishini aytish mumkin.

Katta natijalarga erishish uchun nafaqat "Tadbirkor ayol" (ishbilarmon ayol) maqomini olish, balki ushbu ijtimoiy obrazga to'liq kirish kerak. Bu nafaqat tashqi ko'rinishda, masalan, har qanday ayol qat'iy ish kostyumini kiyib, qimmat soch turmagini yasashi mumkin. Ammo asosiy mohiyat ichki dunyo va holat, odatlar, turmush tarzidir. Xo'sh, qanday qilib muvaffaqiyatli o'zbek "Tadbirkor ayol" business-lady yoki business-women bo'lish mumkinmi degan dilemani tahlil qilishni taklif etamiz:

- *his-tuyg'ularingizni 'jilovda' ushlab turish qobiliyati*, har qanday vaziyatda 'sovuq bosh' ni saqlab qolish imkoniyatiga ega bo'lish kerak - bu faqat foyda keltiradigan biznes;

- *irodaning qat'iyligi*, shuningdek, barcha qiyinchiliklarni engib o'tish qobiliyati-bu biznesdagi eng muhim sifat. Bu nima bo'lishidan qat'iy nazar muvaffaqiyatning kafolati bo'ladigan po'lat ichki tayoqning mavjudligi;

- *xushmuomalalik va xarizmatik*, turli odamlar bilan umumiy til topish kerak. Fikrlaringizni tushunarli va to'g'ri qabul qilinadigan tarzda ifoda eta olishingizga ishonch hosil qiling, tashqi ko'rinish va yuz ifodalari muhimdir. Siz bitta iborani talaffuz qilishda yuzga turli xil iboralarni berib, ko'zgu oldida mashq qilishingiz mumkin, ammo turli xil ohanglar bilan;

- *ratsionallik*, bu tadbirkorlik faoliyatga (biznesga) amaliy nuqtai nazardan yondashish qobiliyatini, byudjetni to'g'ri taqsimlash qobiliyatini anglatadi. Iqtisodiyotning asoslari bilan tanishish juda muhim, ular sizga daromadni ko'paytirish va mumkin bo'lgan yo'qotishlarni kamaytirish uchun investitsiyalarga qanday qilib to'g'ri yondashishni o'rgatadi;

- *"vaqt-pul"*, vaqt tuyg'usini rivojlantirish foydalidir, chunki kuniga atigi 24 soat bor va siz har daqiqani foyda bilan sarflashingiz kerak. Vaqtni do'stingizga aylantirish, uni behuda sarflamasligingizni hisobga olish muhimdir. Ayol o'zi uchun vaqt topishi kerak.

XX asr oxirlarida ayollar biznesi G'arbiy Evropa va AQShda kuchli iqtisodiy kuchga aylandi. Ilmiy-texnik taraqqiyot va postindustrial jamiyatga o'tish iqtisodiyotni tarkibiy qayta qurish va xizmat ko'rsatish sohasining jadal rivojlanishiga sabab bo'ldi. Xizmatlar bozorida ommaviy kichik korxonalar ayollar tomonidan yaratilgan. Ayollar bu sohada o'zlarini tezroq topa olishdi, uy bekasi, tikuvchi, ona kabi ayollik fazilatlarini angladilar. Qo'ziqorinlar kichik ovqatlanish joylari, hunarmandchilik ustaxonalari, do'konlar kabi o'sdi. Jamiyat ayol tadbirkorlarning kichik biznesdagi yutuqlari muhimroq va muhimroq ekanligini tan olishi kerak edi. Bunga xushmuomalalik, odamlarga qiziqish, g'amxo'rlik, kamroq shuhratparastlik va ayol xarakterining boshqa xususiyatlari yordam berdi. Ayollarning biznesga sayohati oson va sodda emas edi. Ayollar davlat organlarining bilimlari va qo'llab-quvvatlashiga ega emas edilar.

Bugungi kunda G'arbiy Evropa mamlakatlarida tadbirkor ayol teng huquqli sherik bo'lib, u davlat tomonidan qo'llab-quvvatlanmoqda. Ba'zi mamlakatlarda, masalan, Germaniyada, yangi ishbilarmonlarga davlat yordami uchun maxsus dasturlar ishlab chiqilmoqda.

AQShda ayollar biznesi:

Kichik biznes ob'ektlarining 30% dan ortig'i ayollar qo'lida. 5 yillik muddat ichida 4 ta ayol korxonalaridan biri bankrotlikka uchraydi (bu butun mamlakatdagidan kamroq). Milliy

xotin-qizlar biznes Kengashining 1990 yilgi hisobotida ta'kidlanishicha, so'nggi yigirma yil ichida ayollar biznesiga 2/3 yangi ish o'rinlari to'g'ri kelgan. 1970 yilgacha ayollar biznesi korxonalarining 5 foizini, hozirgi vaqtda 30 foizdan ortig'ini, shu jumladan chakana savdo korxonalarining 50 foizini tashkil etdi. Bugungi kunda Amerika iqtisodiyotida ishbilarmon ayol muhim rol o'ynaydi. Tadqiqotchilarning fikriga ko'ra, bu rol iqtisodiyotni tarkibiy qayta qurish, ishsizlikni kamaytirish va jamiyat barqarorligiga ta'sir qiladi. Kichik biznes rahbariyatidan ayol korporatsiyalar rahbariyatiga o'tishdan qo'rqmadi. Iqtisodiyotning har doim erkak sektorlari (qurilish, transport va boshqalar) deb hisoblangan ayollar korxonalari paydo bo'ldi.

AQShda ayollar 60-yillarga qadar biznes maktablarida o'qimagan. Garvard biznes maktabining birinchi nashri 60-yillarda bo'lib o'tdi. 15 yildan so'ng bitiruvchilar orasida ayollar ulushi 25-33 foizni tashkil etdi. Va shunga qaramay, firmalarning boshqaruv xodimlarida ayollar soni hali ham oz. Bir nechta ayollar erkak menejerning stereotipini engishga muvaffaq bo'lishadi. Ayollar oilaviy biznesda katta muvaffaqiyatlarga erishdilar.

2023 yil 27 mart kuni ayollar tadbirkorligi bo'yicha milliy rejalar muhokamasiga bag'ishlangan davra suhbatini o'tkazildi.

Unda "Women and Girls Empowered" (WAGE)⁵ - Markaziy Osiyodagi ayollarning iqtisodiy faoliyatda ishtirok etish imkoniyatlarini kengaytirish maqsadida mamlakat va mintaqada darajasida ayollar tashkilotlari uyushmalarini qo'llab-quvvatlashga qaratilgan keng qamrovli mintaqaviy dasturining xotin-qizlar tadbirkorligini rivojlantirish yo'lidagi to'siqlarni aniqlash va ularni bartaraf etish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqishga qaratilgan tadqiqot natijalari taqdimoti bo'ldi.

Dasturning asosiy maqsadi fuqarolik jamiyati institutlari, xususiyl sektor, jumladan, Markaziy Osiyo mamlakatlaridagi ayollar biznes birlashmalari salohiyatini kuchaytirish, ayollarning iqtisodiy huquqlari va imkoniyatlarini qo'llab-quvvatlash, kengaytirish va mavjud dasturlar samaradorligini oshirish, gender tengligini ta'minlash va gender asosidagi zo'ravonlikka qarshi kurashishdan iborat.

Davra suhbatini O'zbekistonda ayollar tadbirkorligining milliy kun tartibi haqida jamoatchilikni xabardor qilish, OAV vakillarining ushbu kampaniyadagi rolini muhokama qilish, ekspert-mutaxassislarining bu boradagi fikrlarini o'rganish maqsadida tashkil etilgan tashkilotchilar tomonidan qayd etildi.

Har bir ayol individual fazilatlar va xususiyatlarga ega, ammo biznesning o'ziga xos xususiyatlaridan qat'i nazar, ayol har doim o'zi bo'lib qolishi kerak: ayolligi bilan o'ziga jalb qiladi va hayajonlantiradi. Ishbilarmonlik munosabatlariga kelsak, samarali xulq-atvorning yagona qoidasi atrofda gilarini o'ziga jalb qila olishdir.

Masalan, eng muvaffaqiyatli kosmetika kompaniyalaridan birining asoschisi Este Lauder dastlab o'z do'konida "Odamlar bilan va odamlar uchun"⁶ shiori bilan shaxsan ishlagan. Uning mijozlaridan hech biri norozi emas edi: u hamma bilan shirin edi. Ko'rib turganingizdek, bu muvaffaqiyat keltirdi.

Odamlarni o'zlariga jalb qilish qobiliyatiga erishishning asosiy maqsadi ularning aqliy fazilatlariga e'tibor berishdir:

⁵ <https://mediator.uz/jangiliklar/779-aellar-tadbirkorligini-rivozhlantirish-jiida.html>

⁶ <https://woplan.net/kto-takaya-biznes-ledi-i-kak-ey-stat/>

- * ayolning yumshoqligini, tashqi ko'rinishi va ovozi iliqlikni tarbiyalash;
- * boshqalarning kamchiliklariga nisbatan bag'rikengroq bo'lishga harakat qilish;
- * boshqalar sizga yoqmaydigan narsalarga nisbatan bag'rikenglikni rivojlantirish;
- * boshqa odamlarga mahalliy kabi munosabatda bo'lish;
- * nafaqat pulni, balki odamlarni ham seving.

Bundan tashqari, kuchli qurol sifatida jozibali ayol tabassumini unutmazlik kerak. Ovozda yoqimsiz ko'rinish va g'azab sizni muvaffaqiyatga olib kelmaydi.

Tadbirkor ayollar haqida aytilmaydigan ko'plab stereotiplar mavjud. Keling, bir nechta bunday stereotiplarni yo'q qilishga harakat qilaylik:

- Muvaffaqiyat faqat karerada namoyon bo'ladi. Bu haqiqat biznes muvaffaqiyatini orzu qilgan ayollarni eng qo'rqitadi: sevgi, oila, bolalar haqida nima deyish mumkin. Ammo bu mukammal haqiqat emas. Muvaffaqiyatga erishish uchun siz aqliy fazilatlarga va irodaga ega bo'lishingiz kerak, ya'ni kuchli shaxs bo'lishingiz kerak. Bu allaqachon erkaklarni jalb qiladi. Tashqi ko'rinish ham darajani saqlab turishi kerak, aks holda hech qanday tarzda. Hamma uchun joy bo'lishi uchun o'z hayotini tashkil qiling, bunday xonim albatta qila oladi. Bir misol - Versace oilasi. Eri vafotidan necha yil o'tgach, Donatella Versace moda uyini samarali boshqaradi. Aytgancha, ularning uchta farzandi bor.

- Tadbirkor ayol onaning roliga mos kelmaydi. Turli xil ayollar bor, lekin umumlashtirishga hojat yo'q. Garri Potterni hozirda Angliyaning eng boy ayoli Joan Rouling ixtiro qilgan: dastlab ikki bolali uy bekasi. Biznesni qurish bosqichida ayol bolalar bilan aloqani biroz yo'qotishi mumkin, hamma narsa uchun etarli vaqt yo'q. Ammo agar siz biznesni tashkil qila olsangiz, rejalariga yana bir narsani kiritish juda oson bo'ladi: bolalar bilan muloqot. G'alati tuyuladi: reja, jadval va bolalar? Ammo bu muammoni hal qiladi va barchangizga juda ko'p yoqimli daqiqalarni keltiradi.

- Ayollarning zaifligi va biznesdagi muvaffaqiyati mos kelmaydi: ishbilarmon ayol hamma joyda muvaffaqiyatli bo'lishi kerak. Bu shuni anglatadiki, agar o'z biznesini yuritayotgan ayol eri, bolalari bilan muammoga duch kelsa yoki umuman bo'lmasa, bu uning ishbilarmon ayolning obro'siga putur etkazadi: ehtimol u biznesni unchalik samarali olib bormaydimi? Bu sizning qadr-qimminatingizga putur etkazadigan eng keng tarqalgan va doimiy afsonadir. Bunday stereotiplarga e'tibor berishning hojati yo'q, hamma narsaning o'z vaqti bor.

XULOSA

XXI asr boshlarida amerikalik sotsiologlar o'z biznesini ochishga qaror qilgan odam nima degan savolga javob berishga harakat qilishdi. Dastlabki kuzatishlar: ko'pchilik sho'ng'in qilmoqda. Va, qoida tariqasida, ular tashqi sharoitlarning bosimi ostida unga qaror qilishadi. Ular nima?

Biz ularni ahamiyatining pasayishi bilan sizlarni tanishtiramiz:

- 1) ishdan bo'shatish;
- 2) ishda o'zingizni ortiqcha his qilish;
- 3) erishilgan narsadan norozilik hissi;
- 4) o'zingizning g'oyalaringiz, rejalaringiz va ularni amalga oshirishning iloji yo'qligi an'anaviy ish joyi;
- 5) jamoaga yuklangan yangi xo'jayinning paydo bo'lishi;
- 6) sizni qoniqtirmaydigan yangi lavozimga yoki ish joyiga o'tkazish;

- 7) korxonangizni tugatish istiqboliga duch kelish;
- 8) muayyan yoshga erishish va hayotdan norozilik yutuq;
- 9) o'z biznesini boshlagan do'stingizning muvaffaqiyatini kuzatish.

Ta'kidlash joizki, ayollarning o'z biznesini ochishga qaror qilishining ikkita muhim sababi bor degan xulosaga kelishimiz mumkin: odatdagi ish joyini yo'qotish xavfi va ish hayotida erishilgan norozilikdan. Ko'rinib turibdiki, yuqorida aytib o'tilgan sabablarning ikkalasi ham o'zbek ayollari uchun ahamiyatli, ammo birinchisi muqarrar ravishda ayoldan qaror qabul qilishni talab qiladi. Shunga qaramay, hozirgi kunga qadar mamlakatimizda "Tadbirkor ayollar" sinfi o'sish dinamikasini ko'rsakda, kam bo'lib qolmoqda.

Adabiyotlar:

1. O'zbekiston xotin-qizlar qo'mitasi: chorak million ayol chetga chiqib ketgan. 22 dekabr 2018 yil. <https://www.bbc.com/uzbek/uzbekistan-46658933>
2. "2022-2026 yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi" (rasmiy nashr) - Toshkent: Adolat, 2022. - B. 152.
3. Bahodirjon Sodikjonovich Ganiyev (2019). Innovative (entrepreneurial) activity of women at a new stage of development of our society. // Scientific Bulletin of Namangan State University, 12(1). - P. 122-129.
4. Bahodirjon Sodikjonovich Ganiyev (2020). Social and philosophical aspects of family entrepreneurship development. ACADEMICIA, 12(03), - P. 1228-1234.
5. Б.С.Ганиев, М.С.Ганиева Семья как важный социальный фактор формирования предпринимательских навыков у молодежи (Опыт Узбекистана) // XV Всероссийская Парыгинская научно-практическая конференция (с международным участием "Проблемы социальной психологии и социальной работы" // Санкт-Петербург, 17 апреля 2020 года, - С. 25-27.
6. Ganieva Malika Sodykjanovna "Socio-philosophical aspects of the study of the issue of gender and entrepreneurial woman in a new society" // Asian journal of Multidimensional Reserch: 2021. Vol. 12: Iss. 10, - P. 441-445.
7. Ganieva Malika Sodykjanovna "In the society of woman-girls innovation socio-philosophical essence of entrepreneurial" // Scientific progress: 2021. Vol. 8: Iss. 2, - P. 947-951.
8. ГАНИЕВ, Б., & Ганиева, М.С. (2019). Религиозно-исламские и духовные корни предпринимательской деятельности в Средней Азии. ИДЕАЛЫ И ЦЕННОСТИ ИСЛАМА В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОСТРАНСТВЕ XXI ВЕКА (pp. 332-335).
9. Ганиев, Б.С., & Ганиева, М.С. (2020). Семья как важный социальный фактор формирования предпринимательских навыков у молодежи (Опыт Узбекистана). In Проблемы социальной психологии и социальной работы (pp. 25-27).
10. Ganieva, M.S. (2021). IN THE SOCIETY OF WOMEN-GIRLS INNOVATION-THE SOCIO-PHILOSOPHICAL ESSENCE OF ENTREPRENEURIAL ACTIVITY. Scientific progress, 2(8), 947-951.
11. Ganieva, M.S. (2021). Socio-philosophical aspects of the study of the issue of gender and entrepreneurial woman in a new society. Asian Journal of Multidimensional Research, 10(12), 441-445.

12. Ганиев, Б. (2021). Особенности предпринимательской деятельности в условиях развития гражданского общества в Узбекистане. Общество и инновации, 2(4/S), 683-692.
13. Sodiqjonovich, G.B. (2023). SOCIO-PHILOSOPHICAL ASPECTS OF THE DEVELOPMENT OF ENTREPRENEURIAL ACTIVITY IN THE PERIOD OF RENEWAL OF OUR COUNTRY. European Journal of Interdisciplinary Research and Development, 18, 233-238.
14. Ганиев, Б.С. (2015). Ўзбекистон Республикасида Тадбиркорлик Фаолиятини Ривожлантиришнинг Ижтимоий-Иқтисодий Ва Ҳуқуқий Жихатлари. Илмий Хабарнома, 49.
15. Ганиев, Б.С. (2015). УЗБЕКИСТОНДА КИЧИК БИЗНЕС ВА ХУСУСИЙ ТАДБИРКОРЛИКНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ УЗИГА ХОС ЖИХДТЛАРИ. ИЛМИЙ ХАВАРНОМА, Андижон, 1(4), 51.
16. Sodiqjonovich, G. B. (2020). Social and philosophical aspects of family entrepreneurship development. *Academica: An International Multidisciplinary Research Journal*, 10(12), 1228-1234.
17. Ganiyev, B.S. (2019). Innovative (entrepreneurial) activity of women at a new stage of development of our society. *Scientific and Technical Journal of Namangan Institute of Engineering and Technology*, 1(11), 122-129.
18. Khakimov, N.H., & Ganiyev, B.S. (2019). The Role of Studying the Strategy of Action in Choosing A Professional Direction (Taking Into Account The Formation of Entrepreneurial Qualities) In Students. *Scientific and Technical Journal of Namangan Institute of Engineering and Technology*, 1(7), 296-303.
19. Sadigjonovich, G.B., & Umaralievich, K.U. (2022). Socio-Philosophical Aspects of the Orientation of Young People to Entrepreneurial Activity. *Research Focus*, 1(4), 359-363.
20. <https://woplan.net/kto-takaya-biznes-ledi-i-kak-ey-stat/>
21. <https://kartaslov.ru/>
22. <https://mediator.uz/jangiliklar/779-aellar-tadbirkorligini-rivozhlantirish-ylida.html>